

Előfizetési feltételek:
 Vidékre postán vagy helyben hához
 (hordva)
 Egész évre 10 frt. Fél évre 8 frt.
 Negyed évre 4 frt.
Egyes számú 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
 6-hasábos peltisor egyszeri hirdetésnél 12.
 kétszeresnél 10, háromszorossal 8 kr.
 A nyilvántartási díj 50 kr.
 Bélyegdíj külön 30 kr.
 Hirdetmények elfogadását a ki-
 adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetésfelvételi
 hivatalában Budapesten: Horvát-utca
 3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz.
 Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, kalap-u. 15. sz. I. em.
 A lap szellemi részét illető minden köz-
 lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
 Bermentellen levelek csak ismeri e-
 zektől fogadtatnak el. — Keziratok nem
 adatnak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**Her-
 tész József** könyvnyomdai irodája)
 hova a lap anyagi részét illető közleme-
 nyek (előfizetési pénzek, hirdetések
 kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, ápril 11.

Minél inkább haladunk előre a 9-es albizottság munkálatainak s a sajtóban erre vonatkozólag nyilvánult nézeteknek bírálataiban, annál inkább győződünk meg arról, hogy ha a mostanál nagyobb chaost előidézni nem akarunk, azon kell hogy kezdjünk, miszerint egy pozitív keretet nyerjünk, melybe belé lehessen az új alkotásokat illeszteni, s melyhez hozzá lehessen mérni a szükséges beosztásokat, főképp ott, a hol létező közegek leszállításáról, vagy új közegek alkotásáról van szó.

Ily keret jelenleg nem létezik, mert ilyet csak a politikai területi fölösztás képezhet, ez pedig jelenlegi alakjában tarthatatlan.

Ismerik olvasóink nézetünket a gr. Szapáry-féle új területi fölösztásról, elég lesz, ha annak újabb jellemzésére csak annyit hozunk föl, miszerint oly javaslat, mely Bereghelyét Ungfal tartja szükségesnek egyesíteni, s az így egyesített megye székhelyének aztán Ungvárt tűzi ki, mely továbbá Győrmegegyét Mosonmegegyével egyesítvén, a megye székhelyét Magyar-Ovárra teszi és Győrt figyelmen kívül hagyja — komoly figyelembe vételt alig érdemel.

De azon körülmény, hogy a benyújtott javaslat rossz, még semmiképen sem bizonyítja, hogy a jelen helyzet jó, de még csak azt sem, hogy fönttartható.

A ki érdekével bír a helyes, pontos közigazgatás igényeinek, az nem tagadhatja, hogy törvényhatóságaink jelenlegi területi fölösztása minden, a kor igényeinek megfelelő oleső közigazgatást lehetetlenné tesz.

Véleményünk szerint a kérdés megoldása nem is volna oly nehéz, s azt hisszük, hogy azt jó szerelvényen keresztül lehetne vinni.

Mi nagyon hajlandók vagyunk hinni, hogy ha a képviselőház ki küldene kebeléből egy kevés tagból álló bizottságot, azon utasítással, hogy hazánk jelen viszonyait, és az önkormányzat ezébla vett kiterjesztését tekintetbe véve állapítsa meg:

1. melyek azon törvényhatóságok, melyek hivatásuknak esékély területük vagy lakosságuknál fogva megfelelni nem képesek.
2. melyek azon törvényhatóságok, melyeknek területe nagyobb, mint sem azt a észszerű közigazgatás igényei megengedik.
3. melyek azok, amelyek vagy más törvényhatóságba beékelve, vagy szétszórva vannak.

Meglévén ezen 3 osztály állapítva egy hiszszük, hogy egy országos bizottság, mely előtt az érdekelt törvényhatóságok képviselői által kívánásaikat és nézeteiket kifejezhetnék, csakhamar képes volna a lehető legesékélyebb sérelemmel keresztül vinni azon változtatásokat, melyek területi fölösztásunkban okvetlenül szükségesek.

Nem kívánunk részletekbe bocászkodni, csak azon meggyőződésünknek akarunk egyelőre kifejezést adni, hogy a városi törvényhatóságok, mint olyanok, nagyon kevés kivétellel megszüntetendők volnának, úgy hiszszük, hogy ez által egyrészt a megyék nyernének annyi szellemi és anyagi erőt, más részt a magyar polgárságnak nyílnék oly tág működési tér, hogy ily intézkedés lehet egyik vagy másik külön helyi érdeknek kárára, de a közjóának, a hazának bizonyára csak hasznára szolgál.

Ha ezen veszélyes helyzetünkben kibontakozni kívánunk, akkor komolyan hozzá kell látunk, hogy valahára biztosálapokon szervezzünk oly államot, mely a kor igényeinek megtudjon felelni, melyet fönttartani képesek legyünk, s mely ótalma és kényelme által ellensúlyozza azon áldozatokat, melyeket épen alkotására és fönttartására hozunk.

Ha ezen nagy föladat megoldani kívánjuk, akkor mindenképp előtt el kell nemulnia minden

külön és helyi érdeknek ott, a hol az a közérdek rovására nyerhetne csak kielégítést.

Igaz, a területi fölösztásról szóló törvényjavaslat a külön érdekek egész seregét keltette föl harezra, de azon általános zudulás fölött, melyet a szóban forgó javaslat előidézett, esudálkozni nem lehet.

Mi azt hisszük, ha az általunk javasolt eljárás fogna követettni, mely által a külön érdekek kiegyenlítése lehetséges, igen kevés elégtelenséggel és igen esékély visszatetszéssel, mely ily átalakulásnál egészen, el nem maradhat soha, volna eszközölhető az ország korszerű területi fölösztása, mert szívesen engedne mindenki a haza magasabb érdekeinek, a ki még pedig jogosultan, nem akarmeghajolni egy miniszteri tanácsos hಂಬoldogító szeszélyei előtt.

Az 1875-diki közös hadügyi rendes költségvetés a következő számokat mutatja föl:

	1875	1874
Központ	2.209,679	2.181,397
Parancsnokságok	1.493,347	1.482,163
Hadesapatok	22.224,932	22.142,800
Katonai képző-intézetek	1.049,771	1.027,007
Technikai s közg. kat. bizt.	251,803	173,202
Ellátási raktárak	569,776	562,239
Ágy raktárak	34,453	34,453
Hadsereg fölszer. igazg.	119,569	119,569
Műszaki tüzérség	2.843,236	2.843,236
Szekerészet s depot	106,541	105,943
Utászok	32,000	32,000
Mérnök-kari épít. igazg.	2.108,051	2.209,551
Katonai földrajzi int.	348,479	338,979
Katonai egészségügy	3.126,243	3.081,836
Ellátási ügy	10.065,696	10.132,696
Pegybatzak	61,435	57,682
Különféle	303,000	303,000
Természetbeni ellátás	17.435,574	16.518,290
Hadesapati élelmezés	12.551,674	11.873,774
Ruházat és ágyak	8.697,572	8.903,543
Elszállásolás	4.468,880	4.424,379
Javitások	1.431,862	1.428,421
Altiszti jutalékok	1.900,000	1.900,000
Összes	93.432,973	91.785,660
Bevétel	4.700,113	4.732,161
Füldözendő	88.732,860	87.053,499

Az 1875-ki rendes előirányzat tehát 1.677,413 firttal nagyobb, mint az 1874-ki. A rendkívüli 6 millió és néhány százezer firta rug.

A választási törvényjavaslatot a kolozsvári „Kelet” következőkben ismerteti: E tervezet első szerzője a képviselőháznak egyik nagy tekintélyű tagja, Horváth Lajos miskolci képviselő, ugyanaz, kihez a törvényhatóságok s a községek rendezéséről intézkedő törvényeink is hasonló viszonyban állanak. E tervezet már át is ment a mult év végén — némely nem épen jelentékeny változtatással — a belügyminiszteriumban tartott egy szűkkörű tanácskozmány retortáján.

A beható és terjedelmes indokolással kísért tervezet százegey cikkéből, illetőleg nyolecz fejezetből áll, mely utóbbiaknak 1-e a választói jogról, 2-a a központi választmányról 3-a a választók névjegyzékéről, 4-e az állandó névjegyzék kiigazításáról, 5-e a választásról, 6-a a választhatóságról, és a megválasztott képviselő jogairól, 7-e a közreműködők felelőségéről, a mulasztások, vétségek és visszaélések büntetéséről, 8-a pedig az átmeneti és vegyes intézkedésekről szól.

Mint e beosztásból látható, a törvényjavaslat tervezete nem foglalja magában a választókerületek új kikerekítését. Nem is terjeszkedhetett erre ki a tervezet, mivel a lehetőségig egyenlő számarányu választókerületek alakítása volt ezébul kitzúve; még pedig azon egyszerű okból nem, mert ma még senki sem lenne képes biztos statisztikai adatok alapján meghatározni, hogy valamely adott területen minő leend az alkotandó új törvény szerinti választójogosultak száma. Addig pedig, míg ez meg nem határozható, minden területbeosztási kísérlet csak a sötétben való tapogatózás színét viselné magán, s a létező visszasságok megszüntetésére mi kilátást sem nyujtana.

A bécsi világgiallítási épületeket a viharos időjárás annyira megrongálta, hogy az iparpalota és gép-esarnok tetőzete rendszeres javítást igényel. A nemetországaiak részéről föllállított több terjedelmes pavillon nagy részt szét van hordva, s a drága faanyagot tűzifaként adogatják el. A világgiallítás területén most naponként valóságos fávásár tartatik; még pedig igen jutányos áron történnék a bevásárlások. Például a Miksa-émlék faalap-

zata, a mellékalakkal együtt, 24 firtan kelt el. Néhány nap előtt fogtak hozzá az elsass-lotringeni parasztház rombolásához; hasonló sors érte a magyar osztály földött udvarát az iparpalotában, s azon pavillont, hol a török szultán kincseit őrizték. Míg némely helyen rombolnak, addig másutt a helyreigazítás körül szorgoskodnak, a déli kapu növényzetének ápolására semmi fáradságot sem kímélnek, s az agró kutakat javítgatják, mert ápril-hónban a világgiallítási helyiség újra megnyílik a közönség előtt.

Az északkeleti vasut építése tárgyában tett igénykeresetéről az Unionbank emlékiratot nyujtott át északkeleti vasut-társulatnak, melyet az Ghyecy pénzügyminiszternek terjesztett elő. Ghyecy, az „U. L.” szerint, megígérte, hogy ez igényeket meg fogja vizsgáltatni. Az Uniobank kárpótlási követelése, ugyane forrás szerint, e s a k huszonkét millióra rugnak.

Egyik temesvári lap után több fővárosi lapban hozott azon közleményre vonatkozólag, — mely szerint a mintegy két évvel ezelőtt Kerkapoly volt pénzügyminiszter ur rendelkezése folytán Temesvárról a központi állampénztárba szállított, s egy millió firtot meghaladó ugynevezett temesvári árvaleteti alapról azóta semmi sem jutott nyilvánosságra, és föltehető, hogy ezen tekintélyes összeg valamely hivatal melében eltemetve és elfeledve nyugszik, — illetékes helyről azon fölvilágosítás közzétételére kéretett föl a hivatalos lap, hogy a kérdéses alap az ingó államvagyon állandékához esatoltatván, az a mondott minőségben, a képviselőház elé terjesztett állami zárszámadás 152-ik lapján az előirányzat nélküli bevételek közé. „ingó államvagyon c) betű alatt”, mint a megszüntetett temesvári kincst. árva-leteti tartalékalap vagyona egy millió 278,278 firt 41 kr összegben annak rendje szerint föl van véve.

A pénzügyminiszteriumban írja az „Ung. Corr.” — nagy tevékenység van. A 9-es bizottság munkálatainak mindazon része, mely a pénzügyminiszteriumot illeti, kérdésekben kiadattak az osztályoknak, melyek azokra beható, számszerű javaslatokkal feleltek. Így lehet lesz megtudni a 9-es albizottság mely javaslatai vihetők gyakorlatilag keresztül, s így lesz bizonyára a pénzügyminiszternek a ház előtt előadandó nézete lelkiismeretes, beható tanulmányok eredménye.

A török vasuti csatlakozás.

Budapest, ápril 11.

Gr. Zichy Ferencnek, mint internunociusnak, működése a magas portánál úgy látszik nagyobb haszonnal fog járnai a magyar közzgazdasági viszonyokra, mint elnöksége a cs. kir. szab. déli-vasutársaságnál. Legalább eddig határozottan kedvező fordulat állott be a magyar-osztrák birodalom keleti politikájában, amely kedvező fordulat első jele az oly fontos csatlakozási vonalak biztosításában nyilvánul.

A szerb hivatalos lap ápril 5-diki száma jelenti, miszerint a szerb- és török vasutak közt a csatlakozás Alexinátznál engedélyezve lett, s ez által a magyar vasutálózat kiterjedése biztosítottatott egész a Bosporusig. Az óriás harezak előjátéka, mely az angol-indiai vasut tárgyában évek óta vivotott a világ közzgazdasági irodalmában az orosz-francia és „pur sang” angol érdek közt, első fölvonása tehát ez utóbbi javára dőlt el, s az Eufratész-völgyi vasut-kiépítését ez idő szerint misem akadályozza; legkevésbé sem lehetvén felni az orenburg-samarikandi Lesseps-féle tervezet komoly esélyeitől, az orosz kormány erőlködése daczára sem.

Hogy mily fontos volt e kérdés hazánk közzgazdasági jövőjére: ugylátszik, nehezen sejtették a konstantinápolyi követségéknél, s így kétszeres örömmel kell fogadnunk a tényt, mely ma nemesek a roppant horderő fölismérésére vezetett, de a reánk nézve egyedüli üdvözítő angol combinatiót lehetségessé tette, sőt a Bosporusig biztosította is.

Ami magát a török vasuti csatlakozás kérdését illeti, eelőtt az előtárgyalások már jó ideje folytak, mig-nem sikerült az általános föltételeket megállapítani. Az általános föltételek megállapítása után a technikai kérdések megállapítása került tárgyalás alá, ezek azonban ez ideig, bár a helyszimére nemzetközi bizottságok is küldettek ki, véglegesen megállapíthatók nem voltak.

A két csatlakozási pont, melyet Törökország kívánt, s melyhez Ausztria-Magyarország hozzá járult, a samaczi és novii. Az általános föltételek mindkettőnél ugyanazok volnának és hasonlóak a külfölddel kötött s általános ismert vasuti csatlakozási szerződések általános föltételeivel. A különös technikai föltételek azonban eddigé csak a samaczi csatlakozásra nézve állapítottak, hol a helyszimén nemzetközi bizottság működött.

Ezen föltételek közt, melyek különben még az illető kormányok jóváhagyását kívánják, különösebb fontossággal bírnak azok, melyek a Száván átvezető határ-

géről híres cég a fővárosi hírlapok közül csak azoknak szolgáltatja ki diplomatiái elismerését, melyek magas tetszését bírják. A többi lapot ignorálja. Hogy saját ügyeit érdeklő tudatásait nem küldi be hozzánk, s még egy esomó más napilaphoz, ezzel nem törődünk, mert nekünk és lapunk olvasóinak ugyan semmi gondunk arra, minő műveket bocsát a verseny vizére, ha Rózsavölgyi nem akarja, hogy gondunk legyen rá. E tekintetben Rózsavölgyi tegyen tetszése szerint, s eszünkbe se jutna e miatt felszólalni ellene. Midőn azonban közérdekű dolgokról van szó, melyek nyilvánosságra hozatalával, vagy rendezésével Rózsavölgyi közvetítő cégét bízzák meg, ekkor Rózsavölgyi ur nem követheti csak privát ízlését, hanem tartozik valamennyi lapot a nyilvánosság képviselője gyanánt tekinteni. — Rózsavölgyi azonban konczertek, lóversenyek s a többi közérdekű dolgokat is saját privilegiuma gyanánt tekint, s az ezekre vonatkozó programokat (mint Patti hangversenye alkalmával is történt) nem küldi be szerkesztőségünkhez, s mint tudjuk, még több napi lap szerkesztőségéhez sem, jöllehet Rózsavölgyi ur azon kötelezettség terhe alatt kapja közvetítői megbízásait, hogy az illető programot lehető legtágasabb nyilvánosságra hozza. Olvasóink iránti kötelezettségünk kényszerít ugyan bennünket, hogy az eféle programokat a Rózsavölgyi cég diplomatiája által elismert lapok után közöljük, de épen olvasóink érdeke t. i. olvasóink gyors értesítése miatt, figyelmeztetjük Rózsavölgyi urat köteletségére, melynek ha jövőre nem teend eleget, esetről-esetre (miként ma) meg fogjuk róni Rózsavölgyi urat, s hisszük ugyanezt fogják tenni t. lapjáról is, melyekről Rózsavölgyi ur intézete még nem méltóztatott tudomást venni.

— A budapesti tavaszéli lóverseny holnap d. u. 3 órakor kezdődik a „Sikversenyvel (300 ft egyleti díj). Futat minden ló. Urlovárook. Távoltság 1 és fél angol mértföld. Tét 100 frt, fele bánat. A második ló a tét és bánatok felét nyeri. Fut két ló egymint: 1. gróf Szapáry Iván id. sg. k. Verbena és 2. gróf Eszterházy Miklós id. p. h. Zápolya. Ezt követi a „gátverseny“ (400 frt. e. d.) (1 háromnegyed angol mértföld) 6 ugrással. Urlovárook. Futat minden ló. Tét 60 frt, bánat 40 frt. A második ló a tét és bánatok felét nyeri. Fut négyes mezőn, jolesen: 1. gróf Szapáry Iván 5 é. sg. k. Galathée. 2. Inkey István 4. é. sp. k. Neszes. 3. gróf Eszterházy Miklós id. p. h. Zápolya. 4. Ugyanez 5 é. sg. h. Caprice de Lissa. Végre az „akadályverseny“ (800 frt e. d.) Futat minden belföldi ló. Távoltság 3 angol mfd. Tét 100 frt. Bánat 50 frt. A második ló a tét és bánatok felét nyeri. Versenyez két ló, nevezetesen: 1. gr. Szapáry Iván 5. é. fok. h. Neve mind, 2. gr. Eszterházy Miklós id. sg. m. Strizzel.

— Rövid hírek. Grossingr k. a. kiról jelentették, hogy a József-téren egy elvetett égő szivar miatt fölgylt, tegnap előtt meghalt. Halála nem az égési sebek miatt következett be, hanem a kiállott rémület következtében hányás állott be, mely a szerencsétlen eset óta szakadatlanul tartott és nem volt lecsillapítható. — B. Edelsheim-Gyulay katonai főparancsnok tegnap a soroksári vám melletti tábori kórház kaszárnyában tartott vizsgálatot. A kaszárnyában azonban már rég óta készülték a látogatásra, s így a tábornok mindent rendben talált. — A kerepesi-uti boulevardon megkezdtek a fák ültetését. Az országúti boulevard munkálatainak folytatására pedig még nem is gondolnak, habár az idén már kész kellett volna lenni egész a vámházig. — A Kosuth-bankjegyek értéke növekedik. Mint történelmi emlékeket vásárolják muzeumok és más gyűjtemények számára. Egy lípesei lap szerint, ott ily bankjegyekért nemrégiben csaknem az összes értéket megfizették. — A nyitrai megyei Úrmény községében e hó 7-én tűz ütött ki, s a nagy szél által szított lángok kétszáz házat hamvasztottak el. Az épületek nagy része biztosítva volt. Hontmegyében Leszenye egész községe (b. Majthényi László birtoka) husvét hétfőjén leégett.

— Nemzeti színház. Vasárnap, ápril 12. „A betyár kendője“. Népszínmű 4 szakaszban.

A nemzeti színház operája.

Színházunk operái szakával sem a politikai, sem a kritikai lapok nem szoktak tüzetesebben foglalkozni. A kritika botja, ha rá is üt néha-néha a színház drámájának bokrára, e bokor alatt az opera nyula szépen meg szokott lapulni, s eszébe sincs, hogy kiugorva magára vonja a figyelmet, s talán az ütlegeket. A „Figyelő“ legközelebbi száma azonban kissé a bokor alá is tekint, s az ott lapuló nyulacsakát megzavarja békés nyugalmában.

A nevezett lap idevonatkozó közleményének egy részét átvesszük, de megjegyezzük, hogy mi Richtert egyáltalán nem tesszük felelőssé az opera siralmas állapotáért, hanem a nemzeti színház operájánál létező viszonyokat, melyek Richter nem egy szép törekvésért hiúsítják meg. A nevezett lap az opera jelenlegi állapotát következőleg persiflirizza:

„Az opera-kisasszony, a mióta Erkelnek és Richternek sikerült őt megszököttni, a főkritika-gouvernante szigorú fölügyelete alól, nagyon elkorcsosodott, s ugyancsak elfeledte, mit eddig tanult; midőn lekoptatta arcáról és testéről a toilette mázát, nem nyerte vissza természetes bájait; mert a t. kisasszony idylli magányában nagyon lusta lett, elhanyagolta magát, megnövesztette és nem tisztította körmeit, keveset mosdott, s mi legfőbb baj, lustasága miatt tultengésben szenved: nagyon elhízott. S ezenkívül ruhát sem igen vált, hanem mindig kopott, szakadozott, végleg elnyűtt otthonkájában fogadja azokat, kiket még a főnebbi körülmények sem riasztottak el, hogy ne udvaroljanak első szerelmüknek.

Ami pedig a társadalmi finomság követelményeit illeti, ezekről végkép megfeledkezett: szeszélyes, akaratos, udvarlóiét golyóval megkínózta, s ha megígéri, hogy ma, vagy holnap itt-ott fog megjelenni, azért sem megy el a rendez-vousra, hanem szobalányát küldi el maga helyett, s gyakran megesis, midőn fogadást hirdet, s

az illetők már be akarnak nyitni, az ajtón vörös felirat jelenti, hogy a kisasszonynak a feje fáj, vagy elrekedt, s így nem beszélhet, (mint ez legközelebb husvét első napján történt) pedig biztos adatunk van felőle, hogy a t. kisasszonynak semmi baja sem volt, hanem kellemes időjárás levén kirándulást tett, nem törődve azzal, hogy azalatt megcsalott udvarlói vagy sohajtoznak, vagy vérmérsékletükhöz képest bosszankodnak. Mivel pedig az opera-kisasszony ezen szeszélyessége és akaratossága sem egyszer, sem kétszer, hanem igen gyakran nyilatkozik ily ekklatans gorombaságokban, udvarlójának száma mindinkább kevesedik, sőt az udvarlók tömegesen akarják eserbe hagyni imádoztjukat.

Azért figyelmeztetjük az illetőket, kik érte felelősek, miszerint a kis elrugaszkodott lánykát azonnal vigyék vissza a nevelő intézetbe; mosdassák, fésüljék meg (mert közbe legyen mondva, közös is) vagdalják le körmeit, adjanak rája új ruhát, s garderoberjét lássák el új öltönyökkel, mert az a mindennapos otthonka többé nem járja; mindenek fölött pedig kissé frissítsék föl elszibadt tagjai valamivel erősebb munkával, szoktassák rendező szorgalomhoz, mi által szeszélyeit és akaratosságát is le fogja vetközni.

Ezt stírgősen és mulhatatlanul meg kell tenni, mivel különben a legkárosabb következmények fog beállni.

Az opera-kisasszonynak megsügtük már, minő veszedelem fenyegeti udvarlói részéről. Hozzá tesszük még, hogy ama veszedelem annál valószínűbben bekövetkezik, mivel Molnár György, a drámai szak operai rendezője, elhatározta, hogy konkurencziát csinál az operának, s még a dráma napjain is földszitett és bim-bumozott operai előadásokat fog tartani, mint a „Krakói barátok“, „III. Richard“, „Csók“, de mindenek fölött a jövő héten színe kerülnő nagy látványos operai előadás, a „Téli regé.“

Természettudományi estély.

(Ápril 10.)

A természettudományi társulat tegnap estélyén ismét szép társaság gyűlt össze az egyetem vegytani-intézetének tágas termében.

Ezuttal dr. Klug Nándor értekezett a „színezésről.“

Értekező eleintén ismertebb dolgokat beszélt az öt érzékről, a látás finomságáról etc. Előadásának folytatásában a fényt vevő vizsgálat alá, mely látási szervünkre van benyomással s melyből a színezést lehet megmagyarázni. Ha egy színtelen fény, mely egy lámpából jön ki, hasábon eresztetik körösztül, akkor a hasáb ezen fényt számos színes fényre bontja s képezi az úgynevezett szívarványszínt. Ha pedig egy vegyes fényt bocsátunk ismét a hasábon keresztül, az azt alkatszínreismét fölbontja, és ha a fölbontott fény sugarát elé, mielőtt a falra vetné, egy leneszt alkalmazunk, akkor a vegyes szín-fény a falon, mint színtelen fény mutatkozik.

A hasáb tehát a színezésnél igen fontos szerepet játszik. — Szabad szemmel nem vagyunk képesek azon különböző színeket, melyek egy fényforrásban jelen vannak megkülönböztetni, nem vagyunk képesek azon végtelen finom aether-lengéseknek részleteibe behatolni. Hallási szervünkkel azonban másként vagyunk. Hallási szervünk képes az egyszerre szóló zenehangokat mind egyenkint megkülönböztetni, míg látási szervünk, szemünk, a részletes színeket nem képes hasáb nélkül észlelni.

Ezután értekező áttérve az oly gyakran előfordult színekre, annak épen ezen színmegkülönböztetéseknek létező nagy szerepére hivatkozik. Ezen színekkel ki lehet mutatni, hogy például a fehér fényben léteznek a vörös, narancs, sárga, zöld, kék, ibolya. Értekező ezt kísérleteleg is kimutatja. Érdekes a mint a fehér fényből a hasáb segítségével így képezett, úgynevezett szívarványszíntvegyület tegyes élénk színei egymásba folyva alkotnak ismét más színt. Az így keletkezett színtvegyület színeknek nevezetik, mely látszólag tiszta, szép vörös színnel kezdődik és ibolyával végződik. Azonban ez látszólagosan van így, mert például a nap fényében nagy mértékben vannak az úgynevezett ultra violet, indigó kék sugarak. Ugyazintén a vörös színt megelőzőleg is lehet észlelni más színt. A színek tehát sem nem vészódik az ibolyával, sem nem kezdődik a vörössel.

Ezután értekező a színek vegyítésére fölhozza, hogy az többféleképpen történhetik és az ily vegyítések eredménye rendszeren sajátos törvény szerint keletkezett új színt állít elő. Egyébiránt, midőn ilyen színek vegyítve új benyomást nyerünk, tulajdonképen az érzést vegyítjük, és nem a színt sugarakat. A szem Fung és Helmholz szerint három alapszín-érzéssel bír, és ezen három alapszín a vörös, zöld és ibolya, és aszerint, amint a vörös, zöld vagy ibolya színérzés nagyobb, a többiek pedig kisebbek, jön létre az új szín. Ezen három alapszín módosulása szerint történnek azután a különféle színérzések. Amint a szemben ezen alapszín-érzések egyike vagy másika hiányzik, jönnek létre a különféle színvakóság, így van úgynevezett vörös vaktság, ugyazintén zöld vaktság és ibolya vaktság, amint az egyik vagy másik színt nem érzí a szem. Főlemilt értekező egy pár példát a vörös vaktságra nézve, így Angliában egy lelkész fekete ruha helyett vöröset csináltatott, mivel feketének látta, hasonlóan járt egy szabó, ki fekete ruha helyett vöröset csinált. — Mindez onnan van, hogy az illetőknek szeme nem érezte a vörös színt. Végül fölhozza még azon szerencsétlen lényeket is, kik semmi különbséget nem tudnak tenni a színek közt, kik csak a világosságot és sötétséget képesek megkülönböztetni.

Táviratok.

Berlin, ápril 11. A császár tegnap Moltke, Kamecke, és Voigt Retz tábornokokkal hosszabb tanácskozást tartott azon lehetőség iránt, hogy a kormány által kívánt békeletszám hét évre állapíttassék meg, miután erre a birodalmi gyűlésben nagy többség van biztosítva.

München, ápril 10. Egy 1000 ember által látogatott szabadelvi gyűlés a katonai törvény tárgyában azon határozati javaslatot fogadta el, hogy a békeletszám alábbszállítása csak annyiban kívánandó, a mennyiben ezáltal a sereg hadi képessége nem veszélyeztetik.

Közgazdaság.

Budapest, ápril 11.

— A magyar általános hitelbank közgyűlése ma délelőtt tartott meg Wodianer Mór elnöke alatt. Az üzleti jelentésből a nagy államkölesőre vonatkozó rész következőleg szól:

Mult év december havában a os. kir. oszt. kereskedelmi- és iparhitelintézettel, a bécsi Rothschild M. S., Wodianer M. és Sina G. S. bankházakkal, Rothschild M. N. és fiai londoni bankházzal, a berlini Discontotársaság igazgatóságával és Bleichröder S bankházzal, továbbá a M. m. frankfurti Rothschild A. M. és fiai bankházzal, a darmstadti kereskedelmi és iparbankkkal és a kölni ifj. Oppenheim Sal. és társa bankházzal, egyetemben átvették az új magyar államkölesőt (1873. évi 6 kamatos magy. kir. kincstári utalványok) 7 és fél millió sterling font erejéig olyképp, hogy a consortiam ez összeg két harmadát azonnal véglegesen megvette, a másik két harmadára pedig az átvételi jogot magának fenntartotta.

Jelentjük önöknek, hogy a consortium már eddig is, a szerződésileg kikötött határidők lejártánál jóval előbb, a második harmadon kívül még az utolsó harmadnak tekintélyes részét is átvette és elárúsította; az ebből eredő igen szerény haszon azonban csak az 1874. év mérlegébe lesz fölvehető, míg a mellékelt mérlegben a nyereségnek esupán egy, már a mult év folyamán értékesített jelentéktelen része volt elszámolható.

Azon válságos helyzet, melybe a magyar keleti vasutársaság különösen az elzálogosított 30 millió osztrák ezüst frt névértékű II-od sorozatu prioritásai kiváltására kitűzött határidő lejártával jutott, arra indította a föntnevezett köleső-consortium tagjait, a magyar királyi kormány fölszólítása folytán, hogy az említett 30 millió osztrák ezüst forint névértékű prioritásokra ezek zálogba vétele és a tényállásnak megfelelő bizonyos föltételek mellett, előlegül 30 millió németbirodalmi értékű marokot tevő kölesőnt adjanak, ha a záloglő elsőbbségi követények a tőke és kamatok fizetése tekintetében az állam közfizetői kötelezettségét kifejező törvényes záradékkal láttattak el. A consortium föntartotta magának a jogot a nevezett prioritásoknak esetleg leendő megvásárlása iránt. A föntebbiekre vonatkozó ajánlat az 1874-dik évi első törvényzikk alapján a magas kormány által elfogadtatván, a nevezett előlegizlet immár foganatosított.

Miután ez üzlet lebonyolítása folyó évi augusztus havára van kilátásba helyezve, annak eredményét az 1874-diki mérlegben leendő szerencsének előterjeszteni.

Az üzleti eredmények a következők: A bank leszámított 1873-ik évben 63.176.031 frt 63 kr, mely összegből visszeszámítottatott és bevételeztett 57.728.699 frt 99 kr. A tiszta jövedelem 412.572 frt 90 kr, a bank-kamatokon fölül. Jutalékokért a nyereség 158.712 forint 25 kr. A központi osztály nyeresége 818.123 frt 11 kr, miből levonva a föntebb kimutatott 120.791 frt 47 kr veszteséget az összes tiszta nyeresemény 697,3 - 1 frt 64 kr.

Ebből a 75.000 db részvényjegyre január 1 én 8 frt fizetett ki mi 600.000 frtot tesz, fönmarad 97,331 frt 64 krajczár.

Ebből 10% a tartaléknak jut 9,733 frt 16 kr; a kormányzótanács s az igazgatóság az alapszabályilag megállapított osztalékról lemondván a 75.000 db részvényjegyre mindegyikére 1 frtot javasol kifizettetni, mi 75.000 frtot tesz, a fönmaradó 12.598 forint 48 kr az az 1874-diki üzleteredmény számlájára iratván.

A nyugdíjalap 32.571 frt 32 kr-ra emelkedett. Az igazgató tanácsból kiléptek Trefort Ágoston, Csengery Antal és b. Sennyey Pál; új választás alá esnek: Lukács Antal, Harkányi Frigyes. A jelentés tudomásul vétett, és ezen felül a részvények konvertálása iránt tett igazgatótanácsai javaslat is egyhangulag elfogadtatott. Megválasztattak Lukács, Harkányi, Szeher és Schieffer Gyula igazgató tanácsosoknak.

A keleti vasutnak N.-Váradnál, a Körösön lévő hidját máris erősíteni kell, oly gyaról van építve. Lesz még e vonalon sok tatarozni való, noha egyetlen vasut sem került többé az államnak, mint ez a keleti.

A cseh cukorgyárak „csehül“ állanak. Mint írják, husz gyár fölött lebeg a csőd Damokles kardja. A Tupaiban lévő gyár, melynek berendezése 504.000 frtba került, a minap harmadik árverésen 45 ezer forintért adatott el a janikau előleg-pénztár 60.000 frt követelése fejében.

A somogy megyei első takarékpénztár 1873. évi zárszámadásáról kiemeljük a következő tételeket. Forgalmi főösszeg 1.024.462 frt. Mérleg főösszeg 427.233 frt. Az intézetnek 50.000 frt alaptőke után 25.450 frt nyereseményegyenlege van, betétei az év végén 333.104 frtot tettek. Pénztár-készlet az év végén 18.465 frt. Ingatlanra és adóslévre adott kölesőnk 385.564 frt, váltó tárczaelőleg és zálogban 18.939 frt. Nyeresemény- és veszteségszámla főösszege 60.464 frt.

A budapesti gabna- és értéktőzsdéről. Ápril 11. A gabnaüzlet ma szünetelt. A tőzse lanya volt, az adásvetés leginkább magyar hitelrészvények közül forgott, melyek 143-ról 141-re estek, anglo 30.50, takaréki és hitel 49.82, országos központi 72, fővárosi 157 frtjával kötettek, m. sorsjegyek 78.25-jával fizetettek. Egyéb papirokban nem volt üzlet. Valuták valamivel lanyhábbak, 20 francos arany 8.97; császári arany 5.27, tallér 1.67

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.
Segéd szerkesztő: Dr. Kakuja Gyula.

